

UDK 342.725.3/.7(436.17=862):341.24(436):1955

Mirjana Domini

Diskriminacija Gradišćanskih Hrvata kao narodne manjine u Austriji

O pravnom položaju hrvatske narodne manjine u zapadnoj Ugarskoj prvi puta se raspravlja na Mirovnoj konferenciji 1919. u Saint-Germainu, zahvaljujući češkom projektu »Koridor«. Naime, češki revolucionarni pokret »Napredna omladina« u suradnji s hrvatskom naprednom omladinom razradjuje ideju, koja je niknula negdje oko 1890. godine, o stvaranju »mosta« između dvije buduće države — Čehoslovačke i Jugoslavije — koje bi nastale na ruševinama Austro-Ugarske. Po tom planu Koridor bi se protezao preko zapadne Ugarske (gdje je bio gro hrvatskih sela iz XV i XVI stoljeća), obuhvaćajući teritorij mošonske, šopronjske, željezanske i zaladske županije, a imao bi dvojaku ulogu — s jedne strane ojačao bi buduću čehoslovačku državu direktnim spajanjem s budućom ujedinjenom jugoslavenskom državom, a s druge strane razdvajanjem Austrije i Mađarske onemogućilo bi se obnavljanje Austro-Ugarske monarhije. Upravljanje Koridorom, po češkom prijedlogu, bilo bi dano Jugoslaviji, odnosno sjeverni dio bi bio pod upravom Čehoslovačke, a južni pod upravom Jugoslavije.

Sa tom idejom bile su upoznate evropske sile i SAD u formi memoranduma i prijedloga koje im je upućivala češka emigracija. Tisućudevetsto petnaeste godine Masarik također predlaže da se Čehoslovačka i Jugoslavija spoje preko »Koridora« u memorandumu »Independent Bohemia«.¹

Međutim, na samoj konferenciji 1919. Italija se oštro suprostavila stvaranju Koridora, u čemu su je podržale Engleska i SAD. Na taj način Austrija je mogla proći sa svojim prijedlogom da se pripoji taj dio Ugarske njenom državnom teritoriju. Svoj prijedlog bazirala je na činjenici da sporno područje u većini nastanju stanovnici njemačkog govornog jezika.

Provedeni plebiscit doveo je do razgraničenja 1921. godine između Austrije i Mađarske. Ishod provedenog referenduma uveliko je rezultirao iz propagandne djelatnosti kako Mađarske tako i Austrije. Ta aktivnost je bila naročito jaka u selima s hrvatskim stanovništvom, pa se dobiva dojam da im je dana uloga jezičca na vazi. Mađarska propaganda nastojala je zadržati spomenuti teritorij šireći deju o pripajanju tog područja Štajerskoj i Donjoj Austriji, tj. da će Austrija ukoliko dodje do pripajanja izvršiti asimilaciju Hrvata i Mađara. Austrijska vlada, parirajući takvoj propagandi, izjavljuje da će nakon provedenog plebiscita osnovati na tom teritoriju zasebnu i autonomnu pokrajinu.

Velike nade vezane uz Austriju ubrzo su se pretvorile u razočaranje. Naime, Austrija plebiscitom nije dobila Šopronj (Ödenburg) koji je bio prirodno, ekonomsko i prometno središte zapadne Ugarske, te Kiseg i Sombatelj koji su također bili važna prometna čvorišta. Na taj način Gradišće je ostalo odsječeno, što je prouzročilo ekonomsku krizu, zaostajanje privrede i brojno iseljavanje stanovništva (pogotovo južnog i srednjeg Gradišća).

¹ Memorandum vlade FNRJ o Slovenačkoj Koruškoj, pograničnim slovenačkim delovima Štajerske i Gradišćanskim Hrvatima, Beograd 1947.

Osjećaj nesigurnosti kod Gradišćanskih Hrvata za svoj status, kao i određene težnje za povratak u staro stanje, svoju potvrdu nalaze i u novinskim člancima u kojima se najavljuje vraćanje Gradišća Mađarskoj na osnovu nagodbe Austrije i Mađarske. Ponovno se javlja i ideja o podjeli Gradišća između pokrajina Štajerske i Donje Austrije.

Do diobe Gradišća zaista i dolazi, ali tek ulaskom Hitlerove vojske u Austriju 1938. godine. Tada je ukinuto Gradišće kao posebna pokrajina i podijeljeno je između druge dvije upravne pokrajine okupirane Austrije — Štajerske i Donje Austrije. Diskriminacija Gradišćanskih Hrvata kao manjine, osim što je učinjena podjelom Gradišća, kada se o njihovom integritetu ne vodi računa, prevodi se i raznim drugim sistematskim i administrativnim nasilnim mjerama kojima se nastoji iskonjiti hrvatski jezik iz škola i javnog života, bolje rečeno iskorijeniti manjinu kao takovu.

Nakon oslobođenja, zalaganjem onih koji su bili svjesni činjenice da manjina podijeljena između dvije različite pokrajine mora propasti, ponovno se uspostavlja Burgenland kao posebna savezna pokrajina Austrije. Ustavni zakon donesen je 29. 8. 1945. godine, da bi stupio na snagu 1. 10. 1946.

No time nisu prestali problemi za Gradišćanske Hrvate, jer je i nadalje njihova egzistencija na području koje su naselili prije više od 400 godina bila stavljena pod znak pitanja. Umjesto da im kraj II svjetskog rata donese smirenje oni su opterećeni strahom od preseljenja i prilagođavanja novim uvjetima života. Naime, mogućnost da Gradišće postane nova domovina njemačkih izbjeglica koje su do kraja II svjetskog rata živjela u susjednim zemljama Austrije, stavlja pred budućnost Gradišćanskih Hrvata veliko pitanje, a u njihove domove unosi neizvjesnost i dvoumljenje o vlastitoj samosvojnosti kao naroda. Takvoj diskriminatorskoj propagandi ide u prilog i stav vlade FNRJ koji je bio iznesen u Memorandumu upravo iz suprotnih pobuda.

Vlada FNRJ uviđajući težak položaj Slovenaca u Koruškoj i Štajerskoj i brižući za njihovu budućnost u svom Memorandumu od 1947. godine² predlaže dvije solucije. Prva je da se pitanje Gradišćanskih Hrvata riješi donošenjem jednog posebnog statuta koji bi im osiguravao egzistenciju kao etničkoj manjini. Druga predložena solucija bila je da se izvrši razmjena stanovništva, tj. da se zamjeni austrijsko stanovništvo, koje bi, novim razgraničenjem zahtjevanim od strane vlade FNRJ, došlo pod jugoslavensku državnu pripadnost (južna Koruška i dio Štajerske), sa Gradišćanskim Hrvatima.

To je i period ponovnog oživljavanja predrasuda i neprijateljstva prema slavenkim narodima kroz obnavljanje teorije o ekspanziji Slavena. Tako »Oesterreichische Neue Tages Zeitung« od 25. 9. 1955. godine u članku »Da li se grozi Austriji narodna smrt«, uspoređujući broj djece koja se rađaju u Beču i one rođene u Beogradu (odnos 8 naprama 31,8 na tisuću stanovnika) kaže doslovno, prema »Našem tajedniku«, slijedeće: »To ča se je kazalo na dugi čas kao strašilo u čitanka, naime da čedu nekada sjeverni i južni Slaveni načiniti za svoje združenje most preko Austrije, postalo je uoči ove činjenice već davno akutna pogibelj«.³

U takvoj situaciji koja je zaista pogodovala tendencijama germanizacije i asimilacije (a koje su i inače konstantno prisutne u razvoju Gradišćanskih Hrvata)

² Isto kao 1.

³ »Naš tajednik«, Beč, 1. 10. 1955., br. 40.

našli su se pojedinci koji su se uspjevali oduprijeti takvim priuiscima i dapače formirati nova središta za njegovanje vlastite kulture i osjećaja nacionalne pripadnosti i na taj način vratiti hrvatskoj manjini samopouzdanje, kao osnovni preduvjet borbe za narodni opstanak.

Upravo to nastojanje da se održe kao etnička manjina i da se povežu sa svojim matičnim narodom i njegovim kulturnim institucijama, a u cilju obrane svoje kulture i jezika, bolje rečeno samosvojnosti, donosi Gradišćanskim Hrvatima epitet »izdajnika«, »neavstrijskih Hrvata«, »neodgovornih clemenata«, »otrovnika« i sl.⁴

Takvo etiketiranje Gradišćanskih Hrvata biva i predmetom razgovora dr. Grubera (ministar vanjskih poslova Austrije) i A. Beblera. Tom prilikom dr. Gruber se ogradio od odgovornosti Austrije za to, napominjući da austrijska vlada ne može odgovarati za pojedinačna mišljenja i napise.⁵

To je i period dogovora četiri velike sile o budućnosti Austrije, odnosno period formuliranja Državnog ugovora. Austrija, svojim stavom da Jugoslavija nije partner pregovora o Državnom ugovoru i naglašavanjem da vam toga u međusobnim odnosima dviju zemalja nema spornih pitanja, već su ti odnosi normalni, želi naglasiti i upozoniti Jugoslaviju da nema prava da se brine za pripadnike svojih manjina i time miješa u unutrašnje stvari Austrije.⁶ Suprotan stav zauzela je Austrija kada se radilo o njenoj manjini u južnom Tirolu. Naime, prilikom sklapanja talijanskog mirovnog ugovora došlo je do nagodbe između Avstrije i Italije o južnom Tirolu. U početku je Austrija htjela južni Tirol uključiti u svoj državni teritorij, no kada je bilo očito da to ne dolazi u obzir, ona nastoji da se austrijskoj manjini osigura u južnom Tirolu neka vrsta samouprave, u čemu i uspjeva. Doduše dr. F. Gschnitzer, narodni zastupnik, smatra da se ne može uspoređivati pitanje austrijske manjine u južnom Tirolu i manjina u Austriji, jer manjine u Koruškoj i Gradišću su samovoljno odlučile o svojoj pripadnosti Austriji, njihov teritorij je uveliko pokriven miješanim stanovništvom po nacionalnom odredjenju, one u Austriji nisu ugrožene od nijednog odnarođivanja i konačno austrijskoj manjini pripadaju, na temelju Pariškog ugovora između Italije i Austrije, posebna prava, a kao osnovno pravo autonomije.⁷

15. 5. 1955. g. zaključen je Državni ugovor o uspostavljanju nezavisne i demokratske Austrije, a stupio je na snagu 27. 7. iste godine. Jugoslavija je pristupila Ugovoru 28. 11. 1955. g. kao članica Ujedinjenih naroda i kao država koja je 8. 5. 1945. g. bila u ratu s Njemačkom.

Formalno pravno to Jugoslaviji daje pravo da od Austrije traži izvršenje obveza koje proizlaze iz Državnog ugovora, a da joj se ne prigovori da se miješa u unutrašnje poslove Austrije. (Čl. 37. st. 1 Državnog ugovora: »Svaki član Organizacije Ujedinjenih naroda koji je na dan 8. maja 1945. bio u ratu s Njemačkom i u to vrijeme imao status Ujedinjene nacije i koji nije potpisnik ovog ugovora, može pristupiti Ugovoru i smatrat će se, od dana pristupanja, Udruženom silom u svrhe ovog Ugovora«.)⁸

⁴ »Naš tajednik«, Beč, 1947. g., 1948. g., 1949. g., br. 12. br. 33. br. 51.

⁵ »Naš tajednik«, Beč, 1948. g., br. 18.

⁶ »Naš tajednik«, Beč, 11. 3. 1949. g., br. 11.

⁷ »Österreichische Neue Tages Zeitung«, 28. 11. 1955. g.

⁸ Državni ugovor o uspostavljanju Nezavisne i demokratske Austrie, Beč, 15. maja 1955. g., izdanje DSIP-a, sveska br. 44, godina 1956., međunarodni ugovori Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Medjutim, smatramo da osnovno pravo Jugoslavije predleži u činjenici što se radi o njenim manjinama, o manjinama čiji je matični narod hrvatski i slovenski.

U tom Ugovoru Gradišćanski Hrvati kao i Slovenci u Koruškoj i Štajerskoj posebno su spomenuti u čl. 7 gdje im se garantira poseban status. Takvo koncipiranje Ugovora za pitanje manjina svoje ishodište ima jednim dijelom i u činjenici što nije udovoljeno zahtjevima Jugoslavije za revandikaciju dijelova teritorije Koruške odnosno Štajerske. Austrija, da bi se obnovila kao Savezna država u okviru granica od 31. 12. 1937. g. prihvatila je postavljene uvjete zajedno s obvezom da pruži pripadnicima hrvatske i slovenske manjine jednaka prava kao i svim ostalim građanima Austrije, plus posebnu zaštitu koja će im omogućiti da i nadalje zadrže i održavaju svoja obilježja narodne pripadnosti. Na taj način osim zaštite koja se Gradišćanskim Hrvatima pruža kao građanima Austrije — tu uključujemo pored unutarnje pravnih pravila i sve međunarodne norme koje su za Austriju časom njihove ratifikacije postale obavezne (kao npr., Povelja UN, Opća deklaracija o pravima čovjeka, Konvencija o zabrani rasne diskriminacije, itd.) — oni uživaju i posebnu zaštitu kao pripadnici manjine koja je izričito spomenuta u članu 7 Državnog ugovora, Savezni kancelar Raab, prigodom debate u parlamentu o ratificiranju Državnog ugovora istaknuo je da »ako se odobri Državni ugovor, onda se mora odobriti i izvesti svaki pojedini član toga Ugovora«, a tako i član 7 koji glasi:

Član 7

Prava slovenačke i hrvatske manjine

1. »Austrijski državljani slovenske i hrvatske manjine u Koruškoj, Gradišću i Štajerskoj uživat će ista prava, uz jednake uvjete, kao svi ostali austrijski državljani, uključujući pravo na vlastite organizacije, sastanke i štampu na vlastitom jeziku.

2. Oni imaju pravo na osnovnu nastavu na slovenskom ili hrvatskom jeziku i razmjerni broj vlastitih srednjih škola; s tim u vezi školski nastavni planovi bit će revidirani i odsjek nadzorništva za nastavu bit će osnovan za slovenske i hrvatske škole.

3. U upravnim i sudskim kotarima Koruške, Gradišća i Štajerske, gdje se nalazi slovensko, hrvatsko ili mješovito pučanstvo, slovenski ili hrvatski jezik bit će prihvaćen kao službeni jezik uz njemački. U takvim kotarima bit će topografsko nazivlje i natpisi na slovenskom ili hrvatskom jeziku baš kao i na njemačkom.

4. Austrijski državljani slovenske ili hrvatske manjine u Koruškoj, Gradišću i Štajerskoj sudjelovat će u kulturnom, upravnom i sudskom ustrojstvu na tim područjima uz jednake uvjete s ostalim austrijskim državljanima.

5. Bit će zabranjena djelatnost organizacija kojima je cilj da liše hrvatsko i slovensko pučanstvo njihova manjinskog značaja ili prava.⁹

Prije nego krenemo u daljnju analizu potrebno je razlučiti dva osnovna momenta uređenja statusa narodnih manjina. S jedne strane tu su postojeća pravna načela koja u većem ili manjem obimu pružaju manjini pravnu zaštitu, a s druge strane je tumačenje i primjena tih pravila, odnosno sankcije za njihove neizvršavanje u praksi. Čini nam se da upravo ta druga strana pruža većinskom narodu

⁹ Isto kao i 8.

šansu za primjenu diskriminacije prema manjinskom narodu. Toga je bio svijetan i autor članka u »Timesu« 1948. g. kada je povodom Ugovora Italije i Austrije o položaju austrijske manjine u južnom Tirolu napisao: »Način kako će se upotrebljavati zakon biti će mnogo važniji nego same riječi zakona.«¹⁰

Promatramo li član 7 Državnog ugovora zajedno s ostalim članovima koji se posredno odnose na položaj i zaštitu hrvatske i slovenske narodne manjine u Austriji možemo zaključiti: formalnopravno položaj tih manjina je zadovoljavajući i ne postoji diskriminacija pripadnika manjine u odnosu na većinski narod — čak dapače — takav pristup pitanju manjina može poslužiti mnogim drugim zamjena za primjer. Međutim, ako pogledamo drugu stranu te zaštite, odnosno praksu i stvarni položaj navedenih manjina, smatramo da zadovoljstvu nema mjesta, jer je raskorak između proklamiranog i stvarnog statusa pripadnika hrvatske i slovenske manjine i suviše velik, a Austrija neispunjavanjem svojih međunarodnopravnih obveza koje proizlaze iz Državnog ugovora, u stvari onemogućava manjinama da uživaju Ugovorom zajamčena prava. Austrija svojim ponašanjem na međunarodnom planu potvrđuje da razloga za zabrinutost ima — naime na pojedinim međunarodnim forumima njeni službeni predstavnici izjavljuju da u Austriji ne postoje nacionalne, odnosno rasne manjine, već samo vjerske i jezične manjine (u UNESCO-u, odboru o zabrani rasne diskriminacije, Treći odbor Generalne skupštine UN). *Zatajivanjem nacionalnih manjina* Austrija želi, dobiva se takav dojam, skinuti sa sebe obvezu koju je preuzela časom potpisivanja Državnog ugovora, odnosno stvoriti pogodno tlo za derogaciju Državnog ugovora.

U daljnjem tekstu pokušati ćemo ustanoviti, na osnovu dostupnih podataka i izvora, kako Gradišćanski Hrvati ostvaruju svoja Državnim ugovorom garantirana prava, a u cilju zaštite i očuvanja svoje nacionalne samosvojnosti i kako se u odnosu na njihove potrebe i prava postavlja većinski narod.

Jezik je jedno od osnovnih obilježja pripadnika svake narodnosti. Za manjinu je vrlo značajno u kom odnosu je njihov jezik prema jeziku većinskog naroda. To nije samo pitanje pojedinca, već je to pitanje odnosa u društvu i uopće odnosa većinskog naroda prema manjini. Upravo zato nam odnos prema jeziku Gradišćanskih Hrvata i njegovoj upotrebi može poslužiti kao pokazatelj cjelokupnih odnosa većinskog naroda prema pitanju manjina. Naravno, samo ravnopravnost i jednak tretman jezika narodne manjine s jezikom većine pruža osnovu za skladan i nesmetan razvitak dotične manjine. Da li je to slučaj s hrvatskim jezikom u Gradišću? Nažalost nije, već se može reći upravo suprotno. Jezik Gradišćanskih Hrvata u Austriji odnosno u Gradišću je funkcionalno manje vrijedan od njemačkog jezika koji je jezik većine. Diskriminacija se očituje i u kritiziranju govora Gradišćanskih Hrvata, u nazivima »vodeni hrvatski« (razvodnjen) jezik, dokazivanjem da u jeziku Gradišćanskih Hrvata postoji mnogo dijalekata, a nema jedinstvenog književnog jezika, da je gradišćanski hrvatski arhaičan jezik ili narječje u kom se ne mogu izraziti moderni pojmovi i sl. Godine 1970. A. Kornfeind je autoru članka »Kroaten die gar keine sein wollen« Liebengu odgovorio između ostalog i sljedeće: »Mislite da pelja ovakov put u geto? Mi smo suprotne misli. Dva jezika otvaraju put širem vidokrugu i opširnijem poznavanju kulturnih dobara a ne nazadovanje u današnjem svijetu i boljem gospodarstvenom napretku. Što

¹⁰ »Naš tajednik«, Beč, 7. 2. 1948. g., br. 5.

se tiče različitih dijalekata, treba pokazati slične ili još bolje rečeno, na još gore pojave u njemačkom i u drugim jezicima. Svi dijalekte veže književni jezik, pa tako i naš.¹¹

Budućnost jednog jezika ne leži samo u njegovoj upotrebi u obiteljskom krugu, već i u njegovom razvoju kroz upotrebu u školama, javnom saobraćaju, masovnim medijima komunikacije, štampu i sl. Ukoliko je jedan jezik na tim područjima potisnut i tretiran kao jezik drugog reda diskriminacija prema onima koji se služe tim jezikom se vrši na najosjetljivijem području i ostavlja najdugotrajnije posljedice. Djelovanje predrasuda i diskriminacije može se vršiti na vrlo suptilan način koji nije mjerljiv pravnim instrumentima, a određena propaganda plasiрана iz bilo kog razloga i s bilo kojim ciljem može mnogo tome pridonijeti.

Državni ugovor je pitanju jezika manjina posvetilo dosta pažnje. Ono je prisutno u cijelom čl. 7, a posebno se u stavu 3 određuje ravnopravnost hrvatskog i slovenskog jezika sa službenim jezikom u sudstvu, upravi i topografskim oznakama u Gradišću, Koruškoj i Štajerskoj, tj. područjima koja nastavaju pretežno pripadnici hrvatske i slovenske manjine. Kako primjena tih ugovorom garantiranih prava izgleda u praksi i kako se austrijska većina postavlja u određenim situacijama, pokušat ćemo prikazati odnosom prema jeziku Gradišćanskih Hrvata u 1. dječjim vrtićima, 2. školstvu (samo u najgrubljim crtama, jer će detaljnije o školstvu odnosno primjeni jezika biti riječi u posebnoj dionici ovog elaborata), zatim u 3. sudstvu, 4. upravi, 5. topografskim oznakama i 6. u sredstvima masovnog komuniciranja.

1. Hrvatski jezik u dječjim vrtićima

U br. 21. Zakonika za Gradišće (Landesgesetzblatt für das Burgenland) od 31. 10. 1973. g. objavljen je zakon o dječjim vrtićima (Kindergartengesetz) sa stupanjem na snagu 1. 1. 1974. g. i Zakon o stručnom osposobljavanju odgojiteljica i odgojitelja u dječjim vrtićima. U tom zakonu koji regulira obrazovanje odgojiteljica i odgojitelja u gradišćanskim dječjim vrtićima, nema ni riječi o tom da bi oni odgojitelji koji rade u dječjim vrtićima u hrvatskim selima morali dokazati ispitom i svoje znanje hrvatskog jezika, već je ostavljeno hrvatskim općinama (jer su one zadužene za javne dječje vrtiće) da same riješe taj problem. Na taj način djeca se u najranijoj mladosti uče izražavanju samo na stranom jeziku (koji kasnije lakše prihvaćaju kao svoj) i dobivaju kompleks manje vrijednosti svog materinjeg jezika. Često puta to nepodučavanje u hrvatskom jeziku vodi do neznanja, a kasnije i zatajenja svog materinjeg jezika. Toga su bili svjesni oni koji su tražili da se u zakonu o dječjim vrtićima osiguraju prava hrvatske narodne manjine, a što se po njihovom mišljenju može izvesti i iz konteksta čl. 7 Državnog ugovora (konačno to su predškolske ustanove). Takvo nastojanje pribavilo im je epitet »ekstremista«.

Da Austrija nije spremna prihvatiti takav način razmišljanja i brinuti o očuvanju i zaštiti narodnih manjina na svom tlu, u duhu prihvaćenih obveza u Državnom ugovoru, dokazuje i njen stav o dječjim vrtićima izražen u Noti od 2. 12. 1974. g.,¹² gdje se doslovno kaže: »Državni ugovor ne sadrži nikakvu obavezu Re-

¹¹ »Hrvatske novine«, Eisenstadt, odgovor predsjednika Hrvatskog kulturnog društva na članak objavljen u »Die Neue Zeit«, 20. 11. 1970. g.

¹² Nota Austrijske vlade 510.02.00 upućena vladi SFRJ 2. 12. 1974. g.

publike Austrije za stvaranje dječjih vrtića za manjine. U Koruškoj sada postoje privatni slovenski dječji vrtići i ništa ne stoji na putu otvaranja daljih u koliko se za njima ukaže potreba».

2. Hrvatski jezik kroz škole

Kao što je naprijed spomenuto školska problematika (a samim tim i upotreba jezika, odnosno Gradišćanskih Hrvata kao pripadnika narodne manjine. ukratko osvrnuti na one elemente koji omogućavaju diskriminaciju hrvatskog jezika, odnosno Gradišćanskih Hrvata kao pripadnika narodne manjine.

Riječi Theodora Veitera izrečene na Symposiumu Croaticonu¹³ mogu nam poslužiti kao uvodna napomena, ali i kao opći pristup austrijske prakse u pitanju ispunjenja čl. 7 Državnog ugovora u vezi s pitanjem hrvatskog jezika u školstvu. On je rekao: »Član 7 Državnog ugovora ne potribuje, da se u Gradišću hrvatski jezik predaje kao tuđji — strani jezik, na peldu kao engleski, nego da hrvatski ima služiti kao nastavni jezik. Uljudnomu postupku prema manjini na području višega školstva u Gradišću nima ni slijeda ni traga. Jednomu školaru dati učiti svoj materinski jezik kao tuđji jezik predstavlja upravo donju granicu na polju manjinskoga prava.«

Nepovoljno stanje u školovanju hrvatske djece na materinjem jeziku očituje se i u tome što se nastava i u nekim dvojezičnim školama vodi na njemačkom jeziku; diskriminacija je prisutna i tamo gdje broj školskih polaznika pada ispod normale određene za otvaranje razreda, odjeljenja i škola. Organizacioni zakon obaveznih škola (LGBL, Nr. 42/1969) po kojem svakom školskom okrugu s manjinskim (dvojezičnim) nastavnim jezikom mora biti dodijeljeno i školsko područje s državnim nastavnim jezikom, pruža mogućnost njemačkoj većini da u svako vrijeme po volji odloži o napuštanju jedne manjinske škole, bez da se pita manjina, jer dozvolu za zatvaranje daje zemaljska vlada nakon konzultiranja školskog savjeta (o tome govori i T. Veiter u »Das Recht der Volksgruppen und Sprachminderheiten in Österreich, Wien-Stuttgart 1970., str. 680).

Položaj hrvatskog jezika je nakon odredbe Zemaljskog školskog savjeta od 19. 6. 1974. najteži u gimnazijama, jer je za slušanje materinjeg hrvatskog jezika kao nastavnog predmeta potrebno najmanje 24 zainteresiranih Hrvata — diskriminacija je očita, jer je istovremeno za učenje starogrčkog jezika potrebno samo pet učenika.

Bilo je pokušaja da se i naučno dokaže kako pohanjanje dvojezične nastave koči djecu u napredovanju i onemogućava im dobro savladavanje i jednog jezika. Tome je trebalo poslužiti i ispitivanje, provedeno u okviru OECD-a, o sposobnostima učenika dvojezičnih škola kompariranih s kontrolnom grupom djece s njemačkim materinjim jezikom.¹⁴

O svemu tome biti će više riječi u navedenom referatu.

Jezik u sudstvu

Naprijed citirani stav 3 čl. 7 jasno i nedvojbeno ukazuje da se hrvatski jezik treba upotrebljavati kao službeni uz njemački jezik u sudskim kotarima gdje se nalazi hrvatsko ili miješano stanovništvo. Da je to neposredno uporabna ustavna

¹³ Symposium Croaticon, Beč, 1974. g., str. 106.

¹⁴ Beiträge zur pädagogischen Psychologie 171/184, Beč, 1966, str. 127—141 (Die Begabungsreserven des Burgenlandes).

odluka sud je presudio u sporu Većeslava Gregorića 5. XII. 1956. godine, kada je odlučio da stranka austrijskog državljanstva koja pripada manjini, a u sporu je, ima pravo na upotrebu svog materinjeg jezika u neposrednom kontaktu sa sudom. Presuda je pravilno tumačila smisao odluke stava 3 čl. 7., no u daljnjoj praksi to tumačenje nije poštivano. U prilog takvoj tvrdnji govori nam i napis iz »Ognjišća«, koji prenosimo gotovo u cjelosti, a u kome se opisuju dva sudska spora u kojima sud nije prihvatio hrvatski kao službeni jezik uz njemački.

»U Gradišću je trajalo neko vrime, dokle se je pružila zato prilika, a to je bila jedna tužba uprave Esterhazyjevih imanj protiv jednog Hrvata na ispražnjavanje stana. Tuženomu dostavljena je tužba u nimškom jeziku. Tuženi je poslije ovoga javio parničnom sudcu (Prozesrichter) da će se kod prvog ročišta (1. Tagstzung) služiti hrvatskim jezikom dosledno članu 7. državnoga ugovora. Sudac je saopćio tuženomu, da ne zna hrvatski i da će zato pozvati na raspravu tumača, ako on (tuženi) zaista mezna nimški. Tuženi je otklonio raspravu s tumačem i predao predlog na odbijanje i isključenje sudca (Ausschließungs und Ablehnungsantrag) i tumača u hrvatskom jeziku s nimškim prevodom. U predlogu je tuženi otklonio (abgelehnt) sudskega tumača s obrazloženjem, da zadaća tumača ne more biti, da tumači iz jednog uredovnog jezika u drugoga. Tuženi je predao sudu još jedno pisanje u hrvatskom jeziku naime, »Navještenje parnice Republici Austriji« (Streitverkündung). Tim da je sud u Železnom primio spomenute predloge, je hrvatski jezik-barem ča se tiče predlogov — priznat po ustavni propisi kot uredovni (sudski) jezik. Protiv izjave tužiteljevoga advokata, da tuženi zlobno (mutwillig) kani razvlačiti proces i da se zato služi hrvatskim jezikom premda dobro govori nemški, uložio je zastupnik tuženog ukog (Rüge) s obrazloženjem, da obrana ustavno garantiranoga prava nikad nije zlobna.

Ročište (Tagsatzung) pred sudom u Železnom je završeno tako, da je parnični sudac (Prozesrichter) odlučio poslati parnični akt (Prozesakt) s obzirom na predlog na isključenje i odbijanje zbog nepoznavanja hrvatskoga jezika na viši sud i je odgodio raspravu na neodredjeno vrime.

S drugim ovakovim slučajem se je bavilo kotarsko poglavarstvo u Železnom, komu je predana jedna hrvatska pisana molba za dozvolu održanja jednoga javnoga spravišća. Kotarsko poglavarstvo nije riješilo molbe pošto je bila pisana hrvatski. Protiv ove očite nezakonite i protuustavne odluke poduzeti su potrebni koraci.¹⁵

Da se ništa bitno nije promijenilo u tretmanu hrvatskog jezika kao službenog uz njemački, govori nam i spor Huberta Rešetarića, u toku koga je on postavio zahtjev da se spor vodi u duhu čl. 7 Državnog ugovora, tj. na hrvatskom jeziku. Ovaj zahtjev H. Rešetarić je postavio pred prvim (dr. Kirchauer) i pred drugim (dr. Hergović) sucem i oba su ga odbila s obrazloženjem da nema izvršnih zakona (Durchführungsgesetze) za provedbu odredaba Državnog ugovora (te zakone je po njihovu mišljenju dužna donijeti Savezna vlada). Sudac Hergović je na Rešetarićevu opasku, da on ne mora uzeti na znanje što nema provedbenih zakona odgovorio da si onda mora sam za drugu raspravu dovesti tumača. Rešetarićev je odgovor bio jasan — on je gradjanin Austrije, a ne stranac i traži da se na njega primjeni čl. 7. DU. Parnica je odgodjena.¹⁶

¹⁵ »Ognjišće« kalendar za 1957. god., str. 91—92.

¹⁶ »Hrvatske novine«, Gornja Pulja, 8. II. 1974. i 22. III. 1974., br. 6, 12, 15.

I Veiter u »Symposionu Croaticone«¹⁷ navodi da su mu poznati »slučaji da izvan rasprave pregovora sudac, ki vlada hrvatskim jezikom — a takvih nije malo — s hrvatskimi strankami, ki nerazumu nimški, po hrvatsku, a po ponovnom otvaranju rasprave protikolira na nimškom i predaje presudu na nimškom, ar mu ne dozvoljava pravna situacija, da se služi kot spisa hrvatskim jezikom«. Prema tome možemo zaključiti da se takvim odnosom prema izričitoj zakonskoj obvezi u čl. 7. neposredno odražava i odnos prema Gradišćanskim Hrvatima — odnos diskriminacije i potiskivanja i tamo gdje im je zakon trebao pružiti posebnu zaštitu.

Hrvatski kao upravno-službeni jezik

Austrijski Državni ugovor nigdje ne govori o upravnim i sudskim organima, već o upravnim i sudskim kotarima gdje mora hrvatski biti u upotrebi kao drugi službeni jezik. To podrazumijeva, da hrvatski jezik mora biti drugi uporabni jezik u kotarevima gdje je hrvatsko ili miješano stanovništvo, na svim institucijama koje se služe njemačkim kao službenim jezikom. Znači hrvatski jezik bi morao biti ravnopravan s njemačkim u pošti, na željeznici, općinskim i kotarskim službama i uopće u javnom životu.

Već u listopadu 1955. godine u povodu izdavanja okružnice koruške zemaljske oblasti o upotrebi slovenskog jezika kao uredovnog jezika u skladu s čl. 7. »Naš tajednik« piše: »Bila bi stara dob, kada bi i ured naše gradišćanske zemaljske vlade konačno izdao naredbu u istom smislu. Iako je poznato da kod nas u Gradišću sve ide polaganije i treba dulje vremena, ipak kaže od odgovornosti, kad se sve učini u svoju dob.«¹⁸

Od tada je prošlo gotovo 20 godina, a internih službenih naredbi i preporuka općinama za upotrebu hrvatskog kao upravno-službenog jezika u Gradišću nema, a kamoli zakonske potvrde da bi hrvatski jezik bio priznat kao upravno službeni u upravnim kotarevima sa hrvatskim i miješanim stanovništvom.

U skladu sa dosadašnjom diskriminacijom hrvatske manjine na tom području međunarodno priznatih i prihvaćenih obaveza, austrijska vlada u svojoj Noti između ostalog kaže: »... pitanje službenog jezika u Gradišću treba da bude razmotreno u okviru Komiteta za vezu sa predstavnicima hrvatske nacionalne grupe i da bude privedeno rješenju.«¹⁹

Znači međunarodna obveza treba biti tek razmatrana da bi bila »privedena rješenju«, a ne provedena u život. Zar to ne znači nakon dosta dugog perioda od 20 godina *pokušaj revizije Državnog ugovora* i to najavljen u službenom dokumentu austrijske vlade?

Topografsko obilježavanje i hrvatski jezik

Za oznake i natpise topografskog karaktera u Noti²⁰ se kaže slijedeće: »Od obaveza postavljenih čl. 7 Državnog ugovora jedino se u praksi još neizvršen pojavljuje dio st. 3 koji se odnosi na oznake i natpise topografskog karaktera. Namjera Austrije da ispuni ovu odredbu Ugovora došla je jasno do izražaja donošenjem Saveznog zakona od 6. VII. 1972. iz razloga koji su poznati i jugoslavenskoj Vladi, nije dosad bilo moguće sprovesti ovaj zakon«.

¹⁷ »Symposion Croaticone«, Beč 1974., str. 106.

¹⁸ »Naš tajednik«, Beč, br. 41 od 8. X. 1955.

¹⁹ Nota austrijske vlade 510.02.00 upućena vladi SFRJ 2. XII. 1974. god.

Ova izjava se odnosi na topografske oznake i natpise u Koruškoj a ne i za Gradišće, jer je prigodom donošenja spomenutog zakona bilo rečeno da će se za Gradišće zakon istog značaja naknadno donijeti. Do danas on nije donesen.

Diskriminacija hrvatske narodne manjine može se vidjeti na zemljopisnoj karti — nema upisanih hrvatskih imena za čisto hrvatska sela i hrvatske općine, a i geografski nazivi (za rijeke, planine i sl.) su isključivo na njemačkom jeziku. O dvojezičnim putokazima i oznakama na seoskim tablama u Gradišću nema ni govora — pokušaji koji su učinjeni na tom planu okvalificirani su kao ilegalni i u protivnosti s krivičnim zakonom. Da li se to može okvalificirati tako u odnosu na čl. 7. stav 3. postoje različita mišljenja (usporedi T. Veiter i J. Andrassy).

Vlasti su otklonile te »dodatke« i time je kratak period dvojezičnih topografskih natpisa bio završen.

Hrvatski jezik u sredstvima masovnog komuniciranja

Značaj sredstava masovnog komuniciranja u svakodnevnom životu nije potrebno posebno isticati. Za Gradišćanske Hrvate taj značaj se očituje na dva kolosjeka. S jedne strane, stalna poplava njemačkih masovnih medija koji prodiru u sve pore života, pogoduje tendencijama asimilacije i germanizacije, pogotovo, ako nema protuteže korištenja tih medija na materinjem jeziku manjine. Pored toga »mi (Gradišćanski Hrvati) nimamo ni mogućnosti, da austrijske masovne medije mobiliziramo. Ako se javu oni ki želju mašu asimilaciju, onda čedu to svake nimške novine rado donesti. Ako se mi od Kulturnoga društva pojavimo i kažemo: 20 ljet je tomu, da se je potpisao Državni ugovor i ništa se mi do sada za nas učinilo, to nam ni jedne velike nimške novine nečedu donesti. I tako se više manje zašuti cijela problematika i skrb nas Hrvatov ovde u Gradišću.«²¹

S druge strane pred sredstva masovnog komuniciranja koja koristi manjina, postavlja se zadatak, ne samo neutraliziranja takvih tendencija, već još više da svojim utjecajem pospješuju jačanje narodne svijesti i potiču manjinu na očuvanje i daljnje razvijanje vlastitih obilježja, prvenstveno jezika i kulture. O izdavačkoj djelatnosti Gradišćanskih Hrvata i njenom značaju za manjinu biti će govora u posebnom referatu ovog elaborata, a ovdje ćemo se osvrnuti samo na upotrebu hrvatskog jezika na radiju i televiziji. Možda bi bilo bolje reći na neupotrebu, jer je austrijski radio i televizija (ÖRF) odbio zahtjev Gradišćanskih Hrvata za vlastitim emisijama. Naime Gert Bacher, nedugo po dolasku na položaj generalnog intendant Austrijskog radija odgodio je zahtjev Gradišćanskih Hrvata za vlastite emisije s obrazloženjem, da će se to pitanje riješiti kada se postavi vlastiti studio za Gradišće. Konačni odgovor je međutim bio negativan.²²

Čudno je i neprihvatljivo takvo stanovište (pogotovo ako bi postajala dobra volja da im se u duhu čl. 7 Državnog ugovora pruži pravo da pod jednakim uvjetima s ostalim austrijskim državljanima sudjeluju u kulturnom ustrojstvu područja koja nastavaju) da nema mjesta ni vremena čak ni za najskromnije kratke emisije na hrvatskom jeziku, pored činjenice da austrijske radio stanice imaju tri, a televizija dva programa. Odbijanje emisije na hrvatskom jeziku od strane

²⁰ Nota austrijske vlade 510.02.00 upućena vladi SFRJ 2. XII. 1974. god.

²¹ Izvod iz govora predsjednika HKD dr. Ivana Müllera na generalnoj sjednici HKD 1. X. 1974 u Donjoj Pulji, Hrvatske novine, Matrštof, 4. X. 1974, br. 37.

ÖRF-a ne može se pravdati (na što se oni pozivaju) podijeljenim stavom među samim Hrvatima da li su takve emisije potrebne ili ne.

Gradišćanske Hrvate u uvjerenju, da se prema njima vrši određena diskriminacija po pitanju prava upotrebe hrvatskog jezika na radiju i televiziji, podržava i odluka ÖRF da emitira program za radnike na privremenom radu u Austriji, kao i činjenica da se na stranim jezicima odašiljaju emisije za turiste (svojevremeno je Hrvatima prigovoreno da njihov jezik i tako većina stanovništva ne razumije, pa bi to za većinu bio nekorisno iskorišten termin u sredstvima masovnog komuniciranja). U njihovu traženju podržala ih je i austrijska Liga za ljudska prava koja je na svom generalnom zasjedanju u Beču 9. IV. 1972. god. zaključila da »...apelira na ustavno nadležnu Saveznu vladu, da bi Narodnomu vijeću predložila odgovarajuće zakone za izvršenje čl. 7 Državnog ugovora u korist Gradišćanskih Hrvata i pri tom obratila pažnju i na madjarsku narodnu grupu Gradišća: da apelira nadalje na Austrijski radio da uvede — po primjeru već dugo postojećih slovenskih emisija u Radio Klagenfurtu — i u gradišćanski zemaljski program periodične emisije na hrvatskom jeziku...«²²

Austrijska vlada prema mišljenju izraženom u Noti 1974. smatra da se »obveza emitiranja posebnih programa na pojedinim jezicima ne može izvesti iz državnog ugovora«.

Iz prikaza tih nekoliko područja primjene prava koja su gradišćanskim Hrvatima i Slovencima u Koruškoj i Štajerskoj kao posebno zaštićenim manjinama garantirana na osnovu Državnog ugovora proizlazi da Austrija nije zaštitila te manjine od diskriminacije i da nije donijela odgovarajuće odluke potrebne za provedbu posebne manjinske zaštite, što za pripadnike manjine ujedno znači i kršenje temeljnih ljudskih prava.

Problemi Gradišćanskih Hrvata jasno ukazuju da austrijske najviše zakonodavne i upravne institucije napuštaju malo po malo tretiranje manjinskih problema kao političkog pitanja Austrije i njenih međunarodnih obveza. U takvoj, gotovo novoj konstelaciji političkih odnosa pretvara se manjinsko pitanje od političkog u stranačko, što objektivno utječe na znatno slabljenje, podvajanje i međusobno sukobljavanje vodećih snaga te hrvatske manjine, a što rezultira čitavim nizom neriješenih pitanja Gradišćanskih Hrvata.

Sažetak

Diskriminacija gradišćanskih Hrvata kao narodne manjine u Austriji

Gradišćanski Hrvati su prolazili kroz različite etape u svojoj borbi za nacionalni integritet i očuvanje nacionalne samosvojnosti. Svaka etapa je na svoj način ostavljala pečat u njihovu razvitku i na određeni način utjecala na njihov položaj u sklopu većinskog naroda.

1919. godina i Mirovna konferencija u Saint-Germainu sa svojim odlukama bila je sudbonosna za daljnji razvoj Gradišćanskih Hrvata. Odbačena je ideja o stvaranju Koridora koji bi povezivao slavenske narode od Jugoslavije do Čehoslovaške. 1921. g. pro-

²² Veiter Theodor, *Das Recht der Volksgruppen...*, Wien-Stuttgart 1970, str. 737 i Hrvatske novine, Eisenstadt, br. 26 i 29, 27. VI. 70 i 18. VII. 1970.

²³ Das Menschenrecht, Wien, JG. 1972.

veden je plebiscit na kome se stanovništvo područja razgraničenja izmedju novonastalih država Austrije i Madjarske trebalo opredijeliti u sklopu koje države žele nadalje egzistirati. Pri tom su i madjarska i austrijska propaganda bile vrlo aktivne. Za Gradišćanske Hrvate koji žive u Burgenlandu — novoj pokrajini Austrije — nastali su novi problemi, jer je pokrajina ostala bez svojih prirodnih ekonomskih centara — Sopronja, Kisege i Sombatelja, te dolazi do jačeg iseljavanja Gradišćanskih Hrvata u prekomorske zemlje.

Period nacizma za Gradišćanske Hrvate je posebno teško razdoblje. Osim što je pokrajina Burgenland ukinuta i podijeljena izmedju Štajerske i Donje Austrije, vrši se i otvorena germanizacija i denacionalizacija, te progon onih koji nastoje da manjina sačuva svoju nacionalnu svijest.

Poslije rata, umjesto smirenja, Gradišćanski Hrvati imaju period neizvjesnosti, budući da je njihova egzistencija u Austriji dovedena u pitanje i to zbog mogućnosti da Gradišće postane nova domovina njemačkih izbjeglica iz susjednih zemalja Austrije.

1955. godina otvara novu stranicu u historiji Gradišćanskih Hrvata. Te godine sklopljen je Državni ugovor kojim je riješen status Austrije kao nezavisne demokratske države. Za slovensku i hrvatsku manjinu u Austriji, značajno je, da ih se izričito spominje u članu 7. Državnog ugovora koji je obvezao Austriju da manjinama pruži ravnopravni razvitak sa svim ostalim stanovnicima Austrije, te da im osigura potrebne uvjete koji će im omogućiti da i nadalje zadrže i održavaju svoja obilježja narodne pripadnosti.

20 godina nakon potpisivanja Državnog ugovora je dovoljno dug period da se mogu donijeti određeni zaključci o tome kako Gradišćanski Hrvati ostvaruju svoja Državnim ugovorom garantirana prava u cilju zaštite i očuvanja nacionalne samosvojnosti, te kako se u odnosu na njihove potrebe i prava postavlja većinski narod.

Jedno od osnovnih obilježja svake narodne manjine je i njihov materinji jezik. Prema tome odnos većinskog naroda prema jeziku manjine i mogućnostima njegove upotrebe u javnom životu predstavlja značajan indikator sveopćeg odnosa većinskog naroda prema nacionalnim manjinama u svojoj zemlji. Ako analiziramo taj odnos prema jeziku Gradišćanskih Hrvata možemo konstatirati da nema govora o jezičnoj ravnopravnosti hrvatskog i njemačkog jezika u područjima gdje živi hrvatsko odnosno miješano stanovništvo, iako samo ravnopravnost i jednak tretman jezika manjine s jezikom većine pruža osnovu za skladan i nesmetan razvitak dotične manjine. Hrvatski jezik je u Gradišću funkcionalno manje vrijedan od jezika većine tj. njemačkog, a njegovo nipodaštavanje se očituje i u pokušajima da ga se proglašuje arhaičnim sa mnoštvom dijalekata, a bez jedinstvenog književnog jezika, jezikom koji nema izraza za mnoge moderne pojmove i tome slično. Vrlo je malo onih koji priznaju da je znanje dva jezika prednost koja omogućava šire poznavanje različitih kultura, a time i obogaćivanje vlastite kulturne baštine.

Iako i Državni ugovor upotrebi jezika manjina u javnom životu posvećuje dosta pažnje, naročito u stavu 3 čl. 7. može se zaključiti na osnovu evidentnih činjenica da je Austrija učinila vrlo malo na ispunjavanju svojih obveza prema manjinama, a koje proizlaze iz Državnog ugovora. Vrlo suptilna diskriminacija Gradišćanskih Hrvata i njihovog jezika, koja se provlači od Zakona o stručnom osposobljavanju odgojitelja i odgojiteljica u dječjim vrtićima, preko diskriminacije hrvatskog jezika u sustavu školstva, svoju kulminaciju doživljava u potpunom ignoriranju obveza koje proizlaze iz Državnog ugovora. Hrvatski jezik (a time i Gradišćanski Hrvati kao manjina) je diskriminiran i potiskivan i tamo gdje postoji izričita zakonska obveza za Austriju da jezik manjine prihvati kao drugi službeni jezik. Zbog toga nije nimalo čudno da su se vodili sudski sporovi u kojima su stranke tražile, a nisu uspjele ostvariti svoje pravo na upotrebu hrvatskog jezika kao ravnopravno važećeg njemačkom, što ne postoje dvojezične topografske oznake, što se ne tretira jezik Gradišćanskih Hrvata kao upravno službeni jezik u upravnim kotarevima s hrvatskim, odnosno miješanim stanovništvom, a da se i ne govori o argumentima s kojima se odbija zahtjev Gradišćanskih Hrvata za upotrebu njihovog jezika na radiju i televiziji, tj. sredstvima masovne komunikacije.

Na kraju može se reći: Sva ta pitanja koja su ostala neriješena i nakon 20 godina od potpisivanja Državnog ugovora, kao i pojedine akcije (kao napr. popis stanovništva posebne vrste koji se namjerava provesti) ukazuju na činjenicu da u Austriji ne postoji dobra volja da se manjinama omogući normalan razvitak u duhu proklamiranih i Državnim ugovorom prihvaćenih međunarodnih obveza, već naprotiv da se želi čim prije prestati tretirati manjinsko pitanje kao političko pitanje Austrije.

Summary

The Burgenland Croats

The Burgenland Croats had lived through various stages in their struggle to preserve their national integrity and identity. Every stage left its mark in their development and in a certain manner affected their position in relation to the ethnic majority.

The year 1919 and the peace conference at Saint Germain were ill-fated for the future of the Burgenland Croats. The conference rejected the idea of creating a corridor stretching from Yugoslavia to Czechoslovakia to link the Slav peoples. In 1921 a plebiscite was held at which the populations living in the areas of demarcation between the new-born states of Austria and Hungary were to choose the country in which they wanted to live. The Hungarian and Austrian propaganda campaign was intense. The Croats living in Burgenland — a new province in Austria — were faced with new problems since the province had lost its natural economic centres, Sopron, Köszeg and Szombathely, so that more Burgenland Croats began to emigrate overseas.

The Nazi period was extremely harsh for the Burgenland Croats. Not only was the province of Burgenland abolished and divided between Styria and Lower Austria, but germanisation and denationalisation were also ruthlessly pursued and everybody who wanted the minority to preserve its national consciousness was persecuted.

After World War Two, instead of entering upon a period of tranquillity the Burgenland Croats lived in uncertainty since their existence in Austria was threatened by the possibility of Burgenland becoming the new home for German refugees from the neighbouring countries.

The year 1955 turned a new leaf in the history of the Burgenland Croats. This was the year of the conclusion of the State Treaty that solved the status of Austria as an independent and democratic state. As far as the Slovene and Croat minorities in Austria are concerned, it is significant that they are expressly mentioned under Article 7 of the State Treaty whereby Austria is obligated to ensure the minorities the same rights on equal terms as enjoyed by all other Austrian nationals as well as the necessary conditions for the preservation of the attributes of their ethnic status.

Twenty years that have elapsed since the signing of the State Treaty is a sufficiently long period to make possible a judgment on the manner in which the Burgenland Croats have enjoyed their rights, guaranteed under the State Treaty with a view to protecting and preserving their national identity, and on the attitude of the ethnic majority towards their needs and rights.

One of the basic attributes of every national minority is its mother tongue. Therefore the position taken by the ethnic majority to the language of the minority and its use in public life is an important indication of the general attitude of the majority to the national minorities in its own country. An analysis of this attitude to the language of the Burgenland Croats makes clear that there is no equality of the Croat with the German language in the areas where the Croat or mixed populations live, though only equality and the same treatment of both the minority and the majority languages provides a basis for a consistent and unimpeded development of a particular minority. Functionally the Croat language in Burgenland is less valued than the language of the majority, i.e. German, and this belittling attitude is reflected in the attempts to make it look archaic with a multitude of dialects, without a common standard form, a language lacking terms for many modern ideas, and the like. There are very few who admit that a knowledge of two languages is an advantage enabling one to study different cultures with a view to enriching one's own cultural heritage.

Thus the State Treaty places considerable emphasis on the use of the minority languages in public life, especially under its Paragraph 3, Article 7. Judging by evident facts Austria has done very little to fulfil her obligations to the minorities arising from the State Treaty. A very subtle discrimination of the Burgenland Croats and their language ranging from the Act on the training of the educational personnel in kindergartens to the discrimination against the Croat language in schools, reaches its culmination in a complete disregard for the obligations stemming from the State Treaty. The Croat language (including the Burgenland Croats as the minority population) is discriminated against and ignored even in those cases where there is an explicit legal obligation on the part of Austria to accept the minority language as the second official language. No

wonder so many people went to law asking in vain for the recognition of their right to use the Croat language as equal with the German, and arguing against the non-existence of bilingual topographical inscriptions as well as protesting against the refusal to accept the language of the Burgenland Croats as the administrative official language in the administrative districts with the Croat or mixed populations. Better not mention the arguments advanced against the demands of the Burgenland Croats for the use of their language on the radio and TV, i.e. in mass media.

The conclusion to be made is as follows: all these problems that have remained unsolved even twenty years after the signing of the State Treaty as well as individual actions (e.g. the envisaged census of »a special kind«) point to the fact that there is no good will in Austria to enable the minorities to develop normally in the spirit of the stated international obligations assumed under the State Treaty, but that, on the contrary, there is a tendency to stop treating as soon as possible the minority question as an Austrian political question.